

Gyene István Hunor

Institute for Government **Hatékonyság mindennekfelett**

Ritka jelenség, hogy egy alapvetően jótékonyági céllal életre hívott szervezetet egy magazin az év agytrösztjévé válasszon. Tavaly novemberében mégis ez történt, amikor az alapvetően politikai-közéleti tematikájú brit Prospect magazin saját alapítású „az év think tank-je” - díját a londoni székhelyű Institute for Government részére adományozta. Maga az Institute for Government (IfG) néhány híres brit agytröszttel szemben (Chatham House, Adam Smith Institute stb.) nem tekint vissza

hosszú múltra, hiszen 2008-ban alakult meg David Sainsbury, egykori tudományos és fejlesztési miniszter magánkezdeményezésére, mintegy 15 millió fontnyi kezdőtőkével.

Ez az adat is jelzi, hogy David Sainsbury-nél tőkeerősebb befektetőt egy elemző intézet aligha kívánhat magának, ráadásul a Lordok Házában ülő munkáspárti politikus-üzletember nem más, mint a

nevét viselő Sainsbury's szupermarketlánc (rész)tulajdonosa – amelyik a maga 150 000 főnyi foglalkoztatottjával Nagy-Britannia második legnagyobb árbevételű bolthálózatosa. Lord Sainsbury azonban nemcsak hatalmas vagyonú milliárdosként, hanem az egyik legbőkezűbb adományozóként is közismert. Ez persze elsősorban nem a Labour-nek felajánlott anyagi támogatásokat jelenti (bár egyes számítások szerint a Munkáspártnak az elmúlt évtizedekben mintegy 16 millió font bevétele származott a lord adományjaiból), hanem kulturális intézmények patronálását.

Lord Sainsbury az első brit, aki már életében több mint egymilliárd fontot adományozott jótékony célokra; legutóbb például tavaly ősszel annak kapcsán forgott közszájon a neve, hogy az egyik leghíresebb brit művészeti intézménynek, a British Museumnak ajánlott fel mintegy 25 millió fontot. A bőkezű mecénás magát az IfG-t is a Sainsbury-család egyik jótékonyági alapítványán (Gatsby Charitable Found) keresztül hozta létre azzal a céllal, hogy pártok fölött álló, független intézményként segítséget nyújtson a kormányzat hatékonyságának növeléséhez, valamint a legkülönbözőbb módszerekkel járuljon hozzá a Whitehall magas rangú köztisztviselői, kormányzati és ellenzéki politikusok, valamint az őket körülvevő politikai tanácsadók szakértelmének növeléséhez.

Saját önmeghatározása szerint az IfG olyan jótékonyági szervezet, amely a mindenkori kormányzat munkáját és hatékonysági mutatóit hivatott professzionalizálni a politikai döntéshozók számára nyújtott tanácsadás révén. Ennek alapját az IfG-n belül folyó kutatások jelentik, amelyek – folyamatosan lépést tartva a világ különböző tájain alkalmazott politikai gyakorlatokkal – igen magas szintű minőségi követelményeknek megfelelő, naprakész válaszokkal tudnak szolgálni az aktuálisan felmerülő kormányzati igényekre.

Az IfG tevékenységének alapvetően három ágát különböztethetjük meg:

Gyakorlati kutatás és oktatás

Az IfG „küldetésének” középpontjában az a törekvés áll, hogy saját kutatási és oktatási modelljeit minél inkább képes legyen integrálni a brit kormányzati gyakorlatba. A szigorúan eredmény-orientált kutatások lényege, hogy modern, újragondolt, a megszokottól néha alapvetően eltérő megoldási javaslatokat legyen képes megfogalmazni napjaink legnagyobb kormányzati kihívásainak megfelelően.

A vizsgált területek rendkívül szerteágazóak. A kutatások között megtalálható például a közszolgálat reformját, a jobb politikai döntéshozatalt, a kisebbségi és koalíciós kormányzás különbségeit, valamint az állam szerepét elemző projekt, ezek folyamatos fejlesztése révén az IfG lehetőséget kínál például a minisztereknek és a mögöttük álló spin doctor-teameknek is a kormányzás és a vezetés terén a hatékonyságuk növelésére.

Események

Az intézet időről időre különféle programokat, kisebb-nagyobb rendezvényeket szervez, amelyek tovább tágítják és erősítik a szervezet kutatási-oktatási profilját, s emellett nyilván teret engednek vezető nemzetközi szakértőknek, akadémikusoknak, „politikacsinálóknak”, hogy vitabeszélgetéseik során ütköztessék nézeteiket a „legjobb kormányzat”-ra vonatkozó elgondolásaiukról. Természetesen az előadók sorában nemcsak neves szakértőket találunk (az IfG munkáját segíti a magyar politikai elemzők számára minden bizonnyal ismerős nevű Vernon Bogdanor professzor is), hanem befolyásos politikusokat is, legyen szó akár brit (Gordon Brown, Nick Clegg, Tony Blair), akár külföldi (Göran Persson, Fredrik Reinfeldt) személyiségekről. Az intézet honlapjának archívumában található adatok tanúsága szerint az agytröszt rendezvényeinek skálája a nagyívű konferenciáktól az egészen alacsony létszámmal futó szemináriumokig, workshopokig terjed.

Az IfG esetében is megfigyelhető az a nyugaton magától értetődő, bevett gyakorlat, amely szerint ezek az alkalmak igen ritkán szolgálnak kizárólag az aktuálpolitikai történések megvitatására. Aktuális politikai kérdések megvitatása helyett inkább átfogó kérdéseket taglaló, a nemzetközi kitekintést mindig szem előtt tartó, több esetben más neves agytrösztök kutatóit is bevonó eszmecserék zajlanak.

Ezek az eszmecserék alkalmat nyújtanak a fontos kérdések megvitatására, legyen szó akár a „jó kormányzás” mibenlétéről, a konzervatív gondolkodás jövőjéről, vagy

arról, hogy nemzetközi összehasonlításban milyen kiaknázásra váró lehetőségeket rejthet a nemzeti innováció-politika. Igen fontos kiemelnünk a szándékot, amely ezekben az esetekben mindig arra irányul, hogy a minimális konszenzus, valamint a párbeszéd kultúrájának jegyében egy asztalhoz ültesse az egymástól igen különböző értékrenddel bíró vitapartnereket.

Szakértői tanácsadás

A cég gyakorlati tanácsadást is nyújt olyan szakértők segítségével, akik korábban kormányzati körökben tevékenykedtek, teljesítményük javítása érdekében a legfőbb döntéshozókat segítették munkájukban, így saját szakterületükön mély tapasztalatokkal rendelkeznek. A politikai tanácsadás a klasszikus módokon túl többek között kiterjed a közszolgálati teljesítmény-menedzsment rendszerének és folyamatképességének felülvizsgálatára, a viselkedés-közgazdaságtanra, valamint olyan területekre is, mint az állampolgári magatartás befolyásolása.

A magyar érdeklődő számára - más nyugati elemző intézetek példáival egyetemben – a brit IfG politikafelfogásából és elemzői gyakorlatából következő legfontosabb felismerés az lehet, hogy a sokak által emlegetett „nyugatosodásnak” mennyire meghatározó elemét jelenti az adott társadalom valóságához való reflexív viszonya, kohéziója, politikai kultúrája. A magyar politika és közbeszéd főleg e téren szorul erős hagyományváltásra, hiszen politikai arénánkban ma sincsenek meg a (lélektani) feltételei annak, hogy az ellenfelek közötti viszony normalizálódjék.

Pedig ez minden bizonnyal sikerrel zökkenethetné ki a magyar közéletet az oly gyakran érdektelenségbe burkolózó, katatón állapotából, emellett erősíthetné az ország sokszor egészségtelen vonásokat mutató demokratikus szellemiségét, idővel

pedig kialakíthatná azt az állampolgári tudatot, amelyik nem passzív, hanem kritikus szemlélője és formálója lehetne a politikai diskusszióknak.

Magyarországon sajnos számtalan eset világít rá arra, hogy – néhány tiszteletre méltó kivételtől eltekintve - még a csírái sem alakultak ki azoknak az elméleti-módszertani iskoláknak, műhelyeknek, intézeteknek, amelyek talán teret adhatnának az előrevivő, irányt mutató, valódi tanulsággal szolgáló szakmai-társadalmi vitáknak. E tekintetben sajnos valóban nagy szakadék tátong hazánk és a nyugati gyakorlat között, ott ugyanis – részben a nálunk sokkal egészségesebben végbemenő műltfeldolgozás módjának és sikerének köszönhetően – kis túlzással „mindent” intézményesítenek, mindent iskolaszerűvé tudnak tenni, míg hazánkban néha még a megfelelő fórumok is hiányoznak a közvéleményt foglalkoztató aktuális kérdések megvitatásához. Így aztán nem csoda, ha ezek végül megvitatlanul, kibeszéletlenül, rendezetlenül maradnak - talán éppen ez a magyar katarzishiány legfőbb oka. Pedig ahhoz, hogy egy kicsit is előrébb jussunk, előbb saját határainkat kell átlépnünk.